

De lijnen tussen school en sport in het primair onderwijs

Aan sport wordt de laatste jaren een grotere maatschappelijke waarde toegekend dan ooit het geval was. In 2004 organiseerde Nederland de slotbijeenkomst van het Europese jaar van Opvoeding door Sport (EYES). Het Olympisch Plan wordt gesteund door het kabinet en dus organiseert Nederland misschien in 2028 wel de Olympische Spelen. Dit betekent dat de meeste toekomstige Olympische sporters die Nederland dan zullen vertegenwoordigen de komende tien jaar op de basisschool zitten. Hoe zit het nu met de verbinding tussen bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs?

Door: Miriam Appelman

Bewegingsonderwijs op de basisschool heeft onder meer als doel de motorische ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Door hen beter te leren bewegen hebben zij een goed bewegingsrepertoire om actief deel te kunnen nemen aan de bewegingscultuur en zo later een actief leven te kunnen leiden. De bewegingscultuur die hen omringt wordt tot nu toe gedomineerd door de georganiseerde sport. Het is dus van belang een verbinding te maken tussen de lessen bewegingsonderwijs en de georganiseerde sport. Door een goede verbinding wordt de drempel voor deelname aan sport verkleind en de basis voor een actief leven gelegd.

Wat gebeurt er al?

Al heel lang maken scholen op lokaal niveau contact met sportverenigingen in hun omgeving. De eerste stap is vaak het geven van een clinic/kennismakingsles door de vereniging tijdens schooltijd en in overleg met de vakleerkracht. Dit zorgt ervoor dat de vereniging voor de kinderen niet langer onbekend is en er is een aanleiding voor de kinderen om er eens langs te gaan.

Vaak gaat de samenwerking verder en wordt ook buiten schooltijd nog een vervolg aangeboden. Dit betekent dat door trainers van de vereniging na schooltijd, bij school of de vereniging, wordt voortgeborduurd op wat al is gedaan tijdens de vorige kennismaking. Uiteindelijk is het in dit kader de bedoeling dat de kinderen zoveel

ervaring hebben met de sport en het kader van de vereniging dat zij kunnen kiezen of zij verder willen met deze sport en lid willen worden van de vereniging. Een actieve vakleerkracht kan dus al veel betekenen voor de leerlingen in het kader van kennismaking met diverse sporten.

Tijd en geld door combinatiefuncties

Hoe kunnen bewegingsonderwijs en sport structureel met elkaar worden verbonden?

Sinds eind 2007 bestaat de Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur, een regeling vanuit het Rijk voor gemeenten waarmee combinatiefuncties kunnen worden gefinancierd.

Door middel van de combinatiefuncties wil het kabinet meer doelen tegelijkertijd bereiken:

- de uitbreiding van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs
- de versterking van sportverenigingen met oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sport voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk
- het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen
- het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen.

Een combinatiefunctionaris is een bruggenbouwer tussen onderwijs en sport (in dit geval). De combinatiefunctionarissen die worden aangesteld kunnen bovenstaande stappen organiseren en uitbouwen zodat er een compleet aanbod van sporten voor de kinderen ontstaat waarbij binnen- en buitenschoolse beweging goed op elkaar aansluit.

Gezien de doelstellingen ligt het voor de hand dat er naar samenwerking met onderwijs wordt gezocht. Via het onderwijs worden namelijk alle kinderen bereikt. Daarbij heeft een vakleerkracht bewegingsonderwijs die als combinatiefunctionaris zowel binnen als buiten het onderwijs werkzaam is, een aantal voordelen. Doordat de combinatiefunctionaris lesgeeft op school kent hij alle kinderen, weet wat er leeft en kan hier een sportief activiteitenaanbod op aan laten sluiten. Aansluiting op beleving, maar ook op inhoud en niveau. Dit betekent praktisch gezien dat er bijvoorbeeld in de les een spelvorm van basketbal wordt gedaan, waar in het buitenschoolse deel mee wordt verdergegaan. Er gelden dezelfde afspraken en regels als in de gymzaal zodat het pedagogisch en didactische klimaat vergelijkbaar is. Dit geeft de kinderen een vertrouwd en veilig gevoel.

De combinatiefunctionaris kan doordat hij de leerlingen kent, hen ook gericht enthousiasmeren voor buitenschoolse activiteiten. En als er toch nog een drempel is voor de kinderen om deel te nemen aan de naschoolse activiteiten dan wordt die lager doordat een bekend gezicht van school aanwezig is bij de naschoolse activiteiten.

Wat is het effect?

De uitdaging voor de vakleerkrachten in het primair onderwijs is om juist de kinderen met weinig affiniteit met bewegen of sport te motiveren mee te doen. Naschoolse sportactiviteiten worden in het algemeen goed bezocht en regelmatig worden hier ook aantallen van bijgehouden om te laten zien dat een activiteit van belang is en zeker moet worden voortgezet. In de praktijk gebeurt het vaak dat

van sport? Welke sporten spreken hen aan en zijn bereikbaar wat betreft afstand maar ook op financieel gebied? Inzicht in de situatie is een vereiste. Pas dan heeft het zin om te starten met het organiseren van activiteiten of contacten met de vereniging.

Een structureel karakter bij deze samenwerking is ook van belang. Het afstemmen van contacten en inhouden tussen onderwijs en de vereniging kan veel tijd kosten. Het is een grote tijdsinvestering als

Winnaar verkiezing sportiefste school

MICKY LUNGE

de leerlingen die bijvoorbeeld al lid zijn van een voetbalvereniging, zich aanmelden voor een voetbalinstuif. Het is juist ook de bedoeling om de leerlingen die geen lid zijn kennis te laten maken met deze sport en de drempel naar een vereniging te verlagen. Voor de effectiviteit van de activiteiten is het dus van belang te weten wie er deelnemen en of dit ook de beoogde doelgroep is. Een goed door-dachte monitoring is dus van belang voor het vaststellen van de effectiviteit.

Het gewenste effect is natuurlijk dat alle kinderen één of meer sporten ontdekken waaraan zij plezier beleven en zodoende een levenlang sportief en actief zullen zijn.

En wat is dan een goede verbinding?

Een goede verbinding tussen bewegingsonderwijs en sport betekent lokaal maatwerk. Wat voor kinderen zitten er op school, hoe actief zijn zij al en wat is bij hen wel en niet bekend op het gebied

dit slechts voor een éénmalige samenwerking is. Maak duidelijke afspraken, onderhoudt contacten en zorg dat er een regelmaat zit in de frequentie van samenwerken.

Zorg er als laatste voor dat de verbinding niet alleen de kinderen iets oplevert, maar ook jou, de school en de vereniging. Ga in gesprek met elkaar over ontwikkelingen die landelijk of lokaal gaande zijn, houd elkaar op de hoogte en speel elkaar waar mogelijk de bal toe. Kortom: leer van en met elkaar.

Een inhoudelijke verbinding per sport

Om niet alleen de inhoud van de lessen bewegingsonderwijs en sporttrainingen dichter bij elkaar te brengen maar ook de werkvormen en regels meer in elkaar over te laten gaan heeft de SLO in samenwerking met sportbonden en het NOC*NSF sportkennismakingslessen ontwikkeld voor een tiental sportbonden. De leskaarten in deze mappen bevatten uitgewerkte lessen van de

betreffende sport voor binnen-schoolse lessen, het naschoolse aanbod en de eerste trainingen bij de sportvereniging. Mappen zijn al beschikbaar over basketbal, handbal, korfbal, judo, fietssport, badminton, klimsport, volleybal en honk- en softbal. Aan de mappen van frisbee en hockey wordt nog gewerkt.

De KVLO stimuleert sport

Voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs heeft de KVLO een kwaliteitskeurmerk: het certificaat 'Sportactieve school'. Dit is een initiatief van de KVLO in samenwerking met NOC*NSF. Scholen die zich extra inzetten op het gebied van bewegen en sport worden door de KVLO beloond met dit kwaliteitskeurmerk. Hierdoor kan iedereen zien dat het betreffende schoolprogramma voldoet aan de criteria voor het Nederlandse beweegonderwijs die zijn samengesteld door de KVLO en NOC*NSF. Het doel achter de certificering is om scholen te stimuleren om zich naast de gewone gymles extra in te zetten om aan sport en beweging te doen. De belangrijkste criteria zijn dat de gymlessen worden gegeven door een vakleerkracht, er structureel aandacht is voor leerlingen met een bewegingsachterstand, er aandacht moet worden besteed aan gezondheid en er een groot aanbod van diverse beweeg- en sportactiviteiten moet zijn. Er wordt dus vooral gekeken naar wat een school extra doet naast het normale beweegprogramma. Het ontvangen en bezitten van een certificaat is voor veel scholen ook een mooie publicitaire kans om te laten zien wat zij van belang vinden.

Daarnaast organiseert de KVLO met het NOC*NSF ieder jaar de verkiezing van de Sportiefste school van Nederland. Elk oneven jaar vindt de verkiezing voor de sportiefste basisschool plaats. De verkiezing is een middel om de koplopers in het onderwijs die actief bezig zijn met bewegingsonderwijs, sport en gezondheid te belonen. Door het organiseren van een spetterende finaledag en het verspreiden van deze voorbeelden worden ook andere scholen gestimuleerd meer aandacht te besteden aan bewegen en sport. Dit jaar heeft de Catamaran uit Rotterdam de verkiezing gewonnen. Buiten het extra uur bewegingsonderwijs voor alle kinderen en het complete naschoolse sportaanbod is het bijzonder bij deze school

Trotse docenten

dat ook de ouders actief worden betrokken bij het sportaanbod.

Ouders zijn onze medestanders

In het basisonderwijs wordt de keuze voor een sport, naast de sociale klasse en de wijk, grotendeels bepaald door de ouders. Zij bepalen of ze de wens van de kinderen volgen of niet, of het betaalbaar is, of ze bereid zijn te rijden indien nodig enzovoort. Kinderen kunnen zich dus pas optimaal ontplooiën als de ouders hun daarbij steunen. Misschien moeten we ook tijd en energie gaan steken in de beïnvloeding van ouders zodat zij het hun kinderen gunnen om buiten bewegingsonderwijs ook lekker aan sport te doen.

Uit het Rapport Nationaal Scholenonderzoek van Centron onder ouders van schoolgaande kinderen blijkt in elk geval dat het merendeel van de ouders een voorkeur heeft voor een gespecialiseerde leerkracht voor bewegingsonderwijs. Daarmee lijken ouders aan te geven dat zij waarde hechten aan een goede ontwikkeling op het gebied van bewegen en sport.

NISB heeft een dvd ontwikkeld met daarop voorbeelden van de rol die ouders kunnen spelen bij het meer bewegen van hun kinderen. Daarnaast zijn er ook 'beweegkaarten', en een 'beweegtas' ontwikkeld. Zie het artikel elders in dit blad.

Bronnen

Certificering: www.schoolensport.nl

Rapport Nationaal Scholenonderzoek, Centron, Hilversum, 2009

Sportmappen: www.slo.nl

Verkiezing: www.schoolensport.nl

Frelier, M., Janssens, J. (2007). *Wat beweegt kinderen?*, W.J.H. Mulier Instituut

Correspondentie:

miriam.appelman@kvlo.nl